

Тетяна ДІДОРЕНКО

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЗМІСТ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

На сьогоднішній день управління розвитком підприємства можливе лише при розробці стратегії розвитку компанії, виділення стратегічних напрямків та цілей, розробці системи обліково-аналітичної інформації, яка забезпечить сучасні вимоги до даних працівників різних рівнів.

У наукових працях викладено безліч тлумачень та підходів до дефініції такого поняття, як “розвиток підприємства”.

Розгляд розвитку підприємства у різноманітних ракурсах та концепціях дає змогу використовувати різні тлумачення процесу розвитку підприємства. Розвиток підприємства – це безупинний процес, що відбувається під дією зовнішніх та внутрішніх чинників, свідомо або несвідомо, та характеризується переходом підприємства та його елементів в якісно новий стан, що забезпечує виникнення нових характеристик об’єкта, його вдосконалення, еволюцію та може супроводжуватись як зростанням кількісних показників (зростання обсягів продажу, вартості активів, виробничих потужностей та ін.), так і їх скороченням, якщо таке скорочення дасть змогу забезпечити очікування за іншими напрямками чи підрозділами підприємства. Відповідно, стратегічний розвиток – це розвиток підприємства, що має певний вектор, яким виступає стратегія підприємства [1].

Наявність значної кількості тлумачень поняття стратегії ставить підприємство перед проблемою вибору підходу до формування та реалізації стратегії.

Без наявності вимірників стратегії розвитку підприємства оцінка його розвитку мала б в основному суб’єктивний характер.

Менеджмент компаній значно розширив межі інформаційних запитів, що полягали в отриманні інформації стратегічного характеру [4, с. 6]. Розроблення та використання на підприємствах інструментів стратегічного антикризового управління дає змогу забезпечити ефективний розвиток не лише зазначених підприємств, але й економіки країни [3, с. 39].

Стратегічно-орієнтований характер діяльності підприємства дає йому змогу забезпечити сталі ринкові позиції у довгостроковому майбутньому та сприяє перетворенню потенціалу в фактичний прибуток [3, с. 143].

Для забезпечення процесів управління необхідна обліково-аналітична інформація відповідного рівня деталізації, точності та структурованості.

Поняття обліково – аналітичної інформації, її ролі управлінні підприємством, проблеми нездатності сучасної методики аналізу облікової інформації повною мірою забезпечувати систему управління досліджувало багато вчених та фахівців.

Обліково-аналітична інформація повинна забезпечувати працівників різних рівнів необхідними даними.

Інформація, що міститься у внутрішньогосподарській звітності та облікових регістрах, повинна бути подана у найбільш зручних розрізах для комплексної оцінки діяльності підприємства і прийняття управлінських рішень [2].

Успішна діяльність підприємства у конкурентному середовищі, що характеризується зміною внутрішніх і зовнішніх чинників, є можливою при побудові ефективної системи тактичного та стратегічного управління. Ефективна робота такої системи управління можлива лише при «доброму» (високому) рівні якості окремих її підсистем – підсистем тактичного та стратегічного управління, а також злагодженої їх взаємодії. У свою чергу, якісну взаємодію окремих елементів і підсистем управління забезпечує налагоджена система оперативного, статистичного та бухгалтерського обліку.

Найкращих показників підприємство може досягти при відмінній роботі та взаємодії всіх напрямків та видів обліку як єдиної системи бухгалтерського обліку” [3, с. 47].

Виходячи з існуючих трактувань та обґрунтовуючи необхідність стійкого нерозривного зв'язку обліково-аналітичної системи зі стратегією підприємства, пропонуємо наступне визначення: обліково-аналітична система – це система, що базується на даних обліку та прийомах аналізу, що характеризуються певною взаємодією на кожному рівні управління та в сукупності формують єдине ціле, що забезпечує процеси управління інформацією, необхідною для прийняття рішень, спрямованих на реалізацію стратегії.

Функціональний зміст обліково-аналітичного забезпечення в управлінні процесами стратегічного розвитку підприємства слід характеризувати як надання релевантної облікової та аналітичної інформації управлінському апарату для прийняття рішення у межах стратегії розвитку, з витрачанням мінімальних з точки зору доцільності зусиль на підготовку даних та забезпечення високої гнучкості обліково-аналітичних процесів у випадку зміни стратегії.

Роль обліково-аналітичного забезпечення на підприємстві також слід розглядати через призму конкретної стратегії компанії. Вчені виділяють різні види стратегій, проте ключові напрямки залишаються незмінними, це: або розвиток наявного продукту/послуги, або вихід на нові ринки, або розвиток нових продуктів, розширення бізнесу, або його скорочення.

Вибір підприємством стратегії діяльності залежить від великої кількості зовнішніх, внутрішніх факторів та умов. Ключовими елементами при виборі стратегії виступають: продукція, певний ринок, галузь діяльності, технологія. Також при побудові системи обліково-аналітичного забезпечення завжди слід враховувати ризик швидкої зміни стратегії, що спричинить необхідність зміни спрямованості обліку та аналізу.

З метою забезпечення гнучкості обліково-аналітичної системи її розробку слід здійснювати, враховуючи всі можливі варіанти стратегії, але ключовий розвиток надавати тим її елементам (центрам), що відповідають діючій стратегії. Серед основних центрів можна виділити: центр обліку та аналізу доходів і витрат, центр обліку і аналізу інвестицій, центр обліку та аналізу нових продуктів/послуг, центр бюджетування, контролінгу та аудиту і т.д. Кожен із наведених центрів повинен бути розвинутий та системно поставлений на підприємстві, і лише стратегія розвитку, обрана компанією, встановлює пріоритети щодо діяльності підрозділів, перерозподілу людей, навантаження, вкладання інвестицій у автоматизацію процесів центру. Таким чином, зміна стратегії підприємства не спричинить неспроможності обліково-аналітичної системи виконувати свою роль та надавати необхідну управлінському апарату інформацію в максимально короткий час.

Для здійснення ефективного стратегічного планування керівництво підприємства повинно оцінити частину даних параметрів: насиченість ринку, конкурентні можливості продуктів, фінансові результати попередніх років, інвестиційні можливості, зовнішні та внутрішні ризики, що здатні виникнути у кілька найближчих років, та інші фактори, що здатні вплинути на діяльність підприємства, його напрямків у коротко- та довгостроковій перспективі.

Аналізуючи діяльність підприємств ресторанного господарства в Україні, виявлено ряд проблем, що спостерігаються у налагодженні взаємозв'язку між стратегією, управлінням та обліково-аналітичним забезпеченням, що призводить до неповного використання потенціалу та можливостей підприємств:

- стратегічні цілі часто є відірваними від процесів, які відбуваються на підприємстві;
- відсутній фактичний взаємозв'язок між стратегією та обліково-аналітичним забезпеченням;
- стратегічні цілі часто змінюються та не мають пріоритетності (вагомості), що спричиняє нерозуміння працівниками різних рівнів важливості задач. Менеджмент підприємств прагне досягнути “всього й одразу”;
- відсутні стратегічні карти, що дають змогу працівникам різних рівнів зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки у досягненні стратегічних цілей;

- відсутня дієва система показників, що застосовується для оцінки ефективності прийнятих управлінських рішень та ступеня досягнення стратегічних цілей підприємства;
- обліково-аналітична система не в змозі надавати всю необхідну інформацію для оцінки ступеня досягнення стратегічних цілей підприємства (не проводиться оцінка слабких ланок обліково-аналітичної системи при виборі показників оцінки);
- облікова політика розробляється лише для фінансового обліку, не враховуючи стратегічний управлінський облік;
- аналіз, що проводиться різними підрозділами підприємства, часто містить помилки та викривлені дані, що спричинено відсутністю правил проведення аналітики на підприємстві;
- управління продажами та витратами підприємств ресторанного господарства потребує впровадження сучасних методик обліку та аналізу.

Сукупність цих проблем дає підстави стверджувати, що на сьогоднішній день роль обліково-аналітичного забезпечення в управлінні стратегічним розвитком підприємства потребує значних наукових досліджень. Непристосованість обліку, аналізу та контролю до змін у діяльності компанії та ринку спричиняє необхідність витрачання тривалого часу на їх адаптацію, а, отже, збільшення постійних та часто змінних витрат, що спричиняють зростання цін на продукцію або скорочують прибутки підприємства.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Причини необхідності розробки стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз : зб. наук. праць Тернопільського національного еконо-мічного університету. – 2014. – Т. 16, № 2. – С. 210-217.
2. Ратушна О. П. Обліково-аналітичне забезпечення аналізу фінансових результатів / О. П. Ратушна // Облік і фінанси АПК. – 2012. – № 1. – С. 72-76.
3. Шайкан А. В. Розвиток бухгалтерського обліку як інструментарію стратегічного управління підприємством у конкурентному середовищі / А. В. Шайкан // Незалежний аудитор. – 2012. – № 1. – С. 38-49.
4. Швець В. Є. Розвиток обліково-аналітичних систем суб'єктів господарювання в Україні : монографія / В. Є. Швець. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 448 с.
5. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік : [навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл.] / В. Р. Шевчук ; [за ред. О. М. Ковалюка]. – К. : Алерта, 2009. – 176 с.

Ольга ЗАВИТІЙ

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Створення відділів внутрішнього аудиту на підприємстві свідчить про розширення повноважень і набуттям досвіду господарювання власника, керівника підприємства. Склад досвідчених бухгалтерів, котрі згідно із затвердженим керівником планом за погодженням із головним бухгалтером здійснюють наступний бухгалтерський контроль – внутрішній аудит, тобто здійснюють перевірку достовірності обліку та звітності, їх повноти і відповідності чинному законодавству, встановленим нормативам та стандартам.

Служба внутрішнього аудиту призначена для того щоб керівник міг знати реальний стан справ на підприємстві, адже інколи, працівники підприємства не виконують завдання керівників, або не завжди розуміють їх з різних причин. У повсякденній діяльності структурних підрозділів підприємства вища ланка управління не займається безпосередньо контролем, тому вона користується інформацією, яка формується на нижчих ланках. Коли менеджери вчасно не виявили прихованих недоліків на підприємстві, за браком часу або не володіють достатньою інформацією, тоді вони користуються послугами внутрішніх